

(Waldemar Ruin, Dekadensi ja kasvatus. *Valvoja* 3/1906, 177–187.

Julkaistu uudelleen kokoelmassa *Siveysoppi ja uskonnonopetus. Katsomus-, koulutus- ja kulttuuripoliittinen kiista 1900-luvun alussa*. Toim. Tuukka Tomperi. *Filosofia.fi*, Eurooppalaisen filosofian seura ry, Tampere 2013. <<http://filosofia.fi/siveysoppi>>

Waldemar Ruin

Dekadensi ja kasvatus.

Kun pääkaupunkimme kasvatusopillisen yhdistyksen keskusteluohjelmaan¹ asetetaan kysymys dekadensista, voisi sen sellaiseen aikaan, jolloin mielet ovat ankarasti kiihoituksissa, käsittää suorastaan hälytysmerkiksi. Tiedetäänhän mitä rappeutuminen siveellisessä suhteessa yhteiskunnalle tavallisesti merkitsee, se on mitä vakavin vaara, melkein kuin sisäinen häviö. Tuskinpa ryhdytään puhumaan rappeutumisesta siellä, missä on kysymys vain jostakin satunnaisesta pahasta, yksityisistä

¹ Alkujaan pidetty esitelmänä Kasvatusopillisen yhdistyksen keskusosaston kokouksessa. Kirjoitus ilmestyy samaan aikaan ruotsiksi „Kasvatusopillisen yhdistyksen aikakauskirjassa“.

177

rappeutuneista henkilöistä, joita kyllä tavataan kaikkina aikoina ja kaikissa yhteiskunnissa. Huomiota vetää ilmiö sitä vastoin puoleensa, niin pian kun se jossakin suhteessa alkaa näyttäytyä joukkoilmiöltä tai esim. johtaa asettamaan ohjelman, kehittämään teorioja, joiden kautta rappeutumis suunnan kannattajat, enemmän tai vähemmän asiastaan vakautuneina, voivat levittää mielipiteitään laajoihin piireihin. Silloin ainakin kasvattajien, henkisten harrastusten vartiain, on aika ottaa asia puheeksi.

Kuitenkin olen kaukana siitä, että tahtoisin hälyttää. Se mitä nimitämme yleiseksi siveellisyydeksi, lienee, juurtunut kun se on kansan syviin riveihin, tuskin taantunut, pikemmin päinvastoin. Yksistään raittiusaatteen suuri leveminen todistaa jonkunlaista moraalista edistystä, samoin kuin myös yleensä lisääntynyt valistus, jonka eteen meillä niin innokkaasti puuhataan, aina jossakin määrin merkitsee tapojen jalostumista. Ja jos erityisesti tarkastamme sitä suurta nuorten joukkoa, ylioppilasnuorisoa, joka niin elävästi kiinnittää meidän kasvattajien mieltä, koska se on kouluista lähtenyt, niin luulen että olot siinäkin ovat kehittyneet parempaan päin. Kurinpitoviranomaisille antaa tämä nuorisoyhteisö nykyään perin vähän aihetta toimenpiteihin. Vaikea on tosin tällaisia asioita tutkia pohjaa myöten. Mutta ainakin ulkonaisesti katsoen on tapojen hienostus entiseen nähden aivan ilmeinen: säädyllisyys on tullut yleiseksi, joka

muuten suureksi osaksi luetaan ylioppilaselämään osaaottavan naisaineksen vaikutuksen ansioksi. Tässä suhteessa on tärkeätä että voimakas opinioni, hyvä katsantotapa itse ylioppilasten keskuudessa antaa pontta siivon käytöksen vaatimuksille, niin että pahe tuntee itsensä häpeällä merkityksi, että omantunnon herkkyyks ikäänkuin tulee suuremmaksi, ja että kaikenlaisen huonouden, missä se esiintyy, – ja sitä ei luonnollisesti voi poistaa, niin kauan kuin huonoja luonteita on olemassa – täytyy ainakin piillä päivänvaloa, mikä on eduksi sille heikkoluontoiselle joukolle, joka muutoin esimerkin voimasta joutuu turmioon. Hyvä tapa ei tosin millään muotoa ole sama kuin siveellisyys, mutta se asettaa kuitenkin terveellisiä siteitä, poistaa kiusauksia ja on siten pelastuksena monelle, joten yleinen siveellisyyskanta pysyy korkeammalla. Näissä suhteissa luulen siis voivani merkitä ilahuttavia edistysaskeleita viime vuosien ajalta. Kunniallinen perhe voi luullakseni nykyään lähettää turmeltumattoman lapsensa yliopistoon vähemmällä mielenahdistuksella kuin muutamia vuosikymmeniä takaperin, jolloin ensimmäinen toveriseura

178

juomaurotöineen ja melkeinpä asiaan kuuluvine jälkinäytelmineen on voinut ratkaisevasti kääntää nuorten kehityksen turmiolliseen suuntaan. Jos nyt kaikki tämä on omiaan tynnyttämään mieliämme ja jos siis en ole tahtonut väittää rappeutumisen päässeen valloilleen, niin on kuitenkin rappeutumisen vaara huomattavana. Vaaranuhkaa tietävät ne uskaliaat teoriat, joiden kannattajiksi monet terävimmät yliopiston nuorisopiiristä ovat tekeytyneet. Siveellisten asiain harkinta on tullut murroskauteen, on saavuttanut sen kohdan, jossa siveellisyyden täydellinen höltyminen oikeastaan on yhtä helposti odotettavissa, kuin sen tarpeellinen syventyminen ja uudistus. Puheenaoleva kanta on miltei sama, kuin se, jolla vanhat sofistit aikoinaan olivat lausuessaan että ihminen, yksilö on kaiken mitta, pannen siten epäilyksen alaiseksi kaikki objektiiviset arvot, jokaisen yleisen sitovan säännön ja kaiken, mitä yhteiskunta oli pyhittänyt hyväksi tavaksi. Sanalla sanoen, individualismi, yksilöllisyys tekee tuloaan, jonka mukaan ei mikään ole niin kallista kuin yksilön oikeus elää luontonsa mukaista elämää, käyttää lahjojaan ja taipumuksiaan kokonaan ja hillitsemättä, tinkimättä ja ottamatta huomioon sovinnasta yhteiskuntasiveysoppia, jolla on vain ominaisuutena kaiken suuren ja itsenäisen tasoittaminen ja alaspainaminen ja josta alkuperäisyys on melkein kuin rikos. Tämä yhteiskuntamoraali, niin sanotaan, painaa yksilön numeroksi tuhansien joukkoon, lamauttaa hänessä voimakkaan personallisen elämäntunteen ja tuskin suotilaa niille suurille onnelliseksi tekeville hetkille, jolloin yksilö jonkunlaisena mittaamattomana jättiläishenkilönä nauttii itsestään, väräjä ylevästä tunteesta. Itsetunnon kehittäminen, ei itsensä unohtaminen, itsensä tehostaminen („själfhåfdelse“), ei itsensä kieltäminen, se on ohjelma! Erityisellä mieltymyksellä haetaan siitä syystä korvausta taiteessa, joka juuri panee painoa voimakkaihin tunnearvoihin, sytyttää mitä rikkainta sisällistä elämää. Eipä yleensä voi ajatella mitään suurempaa vastakohtaa, kuin toisella puolen taiteen maailma, jossa kaikki henkii täyttä yksilöllistä vapautta eikä mikään saa muistuttaa yleisiä kaavoja, sekä toisella puolen historiallinen yhteiskuntalaitos, jossa kaikki päinvastoin on merkittävä yhteisellä leimalla ja sulatettava yhteen muotoon, ennenkuin se tunnustetaan hyvän katsantotavan mukaiseksi ja käyväksi tavaraksi. Ei ole kovin vaikeata ymmärtää että

tämä kollektivistinen yhteiskuntamoraali, joka itse asiassa usein tuomitsee ilmiöt aivan ylimalkaisesti varsinkin köykäisten arvomittojenperustuksella, nostaa nuorten

179

individualistiemme mielet kuohuksiin ja että se näyttää heistä typerältä, arvottomalta, poroporvarilliselta, jonka tähden yhteiskunnalliset laitokset, yksi toisensa jälkeen, tulevat heidän arvosteluissaan kovin ahtaalle. Niinpä varsinkin avioliittolaitos saa iskuja kestävä. Puolestani myönnän että tämä laitos usein onkin siveettömyyden ja alennuksen, sanomattoman kärsimyksen peite, jota ei yhteiskuntamoraali halua nostaa samalla kun se armottomasti tuomitsee n. s. vapaat yhteydet, kysymättä eivätkö ne useissa tapauksissa sisällä paljoka terveempää sekä siveyden että onnen ydintä. Puolinaisuutta, epärehellisyyttä, tekopyhyttä, niitäpä juuri, niin arvellaan, tämä tavallinen moraali sellaisten olosuhteiden vallitessa edistää. Lainmukaisuuden ulkokiilto, se on sille kaikki kaikessa, ihmiskohtalosta ei välitetä, kuori on suurempiarvoinen kuin sydän, totuus – se poljetaan maahan.

Tällainen on lyhykäisyydessä individualistinen kritiikki, ja ken voi kieltää, ettei se paljasta useita heikkoja kohtia olevissa oloissa ja vallitsevissa ajatustavoissa. Mikäli se taistelee sovinnasta valhetta vastaan, summe sille empimättä täyden myötätuntomme. Sen taistelu personallisuuden oikeuden hyväksi ei ole oleva turha. Valitettavasti käy kuitenkin niin että innostuksesta ollaan valmiit menemään liiallisuuteen ja arvaamaan aivan ala-arvoisiksi kollektiivisten näkökohtien arvo ja oikeutus. Kun ennen kaikkea tahtoo elää omaa vapaata, ihanaa personallista elämätään, katoavat yhä enemmän näkyvistä objektiivisesti pätevät tarkoituserät, n. s. yleiset harrastukset saavat jäädä, ryhti herpoutuu, se ryhti, jonka yhteinen innokas pyrkimys yhteisten päämääräin saavuttamiseksi tavallisesti antaa yksilölle. Ja siitä kohdasta alkaa helposti rappeutuminen. Personallisuuden oikeudesta tulee luonnon oikeus, sitten intohimon oikeus, veren ääni ja mitä nuo lumoavat tunnussanat Menevätkään; nautinnon malja houkuttelee puoleensa kuohuen yli äyräittänsä. Katkeralta tuntuu kyllä aavistus tunteen kestättömyydestä, intohimon katoavaisuudesta, mutta silloin otetaan lohdutukseksi uusi teoria: haihtuvaa nykyhetkeä ylistetään ja periaatteellisesti käsitetään sen sisältävän elämän koko täyteisyyden, samalla kuin tulevaisuuden ajattelemisen leimataan hulluudeksi. (Niinpä on saatu lukea miten nuori nainen tähän tapaan sysää syrjään lemmittynsä viimeisen epäilyksen, kun on kysymys elämän nautintoon antaumisesta, epäilyksen, minkä aavistus uskollisuuden

180

haihtumisesta oli herättänyt.) Siten on sofistein todisteista siirrytty kyrenaikain katsantotapaan hetkellistä nautintoa puolustamaan.

Tämä kehitys on aivan luonnollinen. Sillä se mikä ihmisessä itse asiassa on pois juurittamatonta, on se, mitä sanotaan intohimoiksi: poista niistä jalommat ja paremmat – ja ne menevät suureksi osaksi hukkaan, missä siveellisen yhteellisyyden suuresta

ohjelmasta luovutaan – jäljelle jäävät alhaisemmat, jotka vain vaanivat tilaisuutta päästä ulkonaisesti kiilloitettuihin esiintymään ja jotka nyt, tervetulleiden teorioiden turvissa, sitä paremmin menestyvät. Täten saattaa se individualismi, jonka nuorisoinnostuneesti kirjoittaa ohjelmaansa, vuorostaan tulla monenlaisen kurjuuden, melkeinpä minkäläisten hillitsemättömien pyyteiden peitteeksi tahansa, koska toiselta puolen jokainen pyyde voi vedota luonnon hyvään oikeuteen ja toiselta puolen tuskin tunnustetaan korkeampia periaatteita yksilön rajattomasti oikeutetun mielihalun yläpuolella. Vapaudeksi tätä sanotaan – mikä ihana sana, mutta kuinka usein väärinkäytetty! Ylipäänsä peittävätkin kauniit sanat, pitkälle kehittynyt sanataituruus, sellaisissa tapauksissa huolettomalta tai pintapuoliselta lukijalta ajatustavassa piilevät rappeutumisen oireet, jota paraiten todistaa se seikka, että niin monet naiset yhtyvät riemastuksissaan ylistämään uutta „puhdistettua“ sukupuolisiveyttä. Siveellisestä rappeutumisesta, ainakin teoriassa, on aivan varmaan oikeutettu puhumaan, silloin kun toiselta puolen persoonalliset taipumukset ja pyyteet päästetään valloilleen ja niitä kaikin tavoin kauniiden oppien nojassa yllytetään, kun toiselta puolen yhteishyvän harrastus tylsistytetään, kansan kunnianarvoisia käsityksiä kohdellaan ilkkuvalla sukkeluudella, yhteiskunnan olemassaolon ehtoja pintapuolisesti pohditaan ja yleisarvoiset kysymykset alennetaan toiseen sijaan. Ja tässä on sitten se kohta, missä käytännöllinenkin dekadensi alkaa tai ainakin saa lisävauhtia. Taipumusta siihen on tietysti verrattomasti useammilla, kuin niillä harvoilla, jotka niin taitavasti osaavat käyttää kynäänsä. Vieläpä on luultavaa että nämät jälkimäiset monenlaisten harrastusperiensä ja sielullisen joustavuutensa varassa säilyvät teoriansa viimeisiltä käytännöllisiltä johtopäätöksiltä paljoa paremmin kuin ne lukemattomat muut, jotka ilman arvostelukykyyä lukevat näiden maailmanparantajain kirjoituksia. Osaamatta arvata, että kirjoittajat oudoilla väitteillään haluavat ensi sijassa herättää huomiota, lukijat ottavat ne tosiksi suuremmissa määrin kuin ne kai oikeastaan ovat tarkoitetut.

181

Nyt nousee niinmuodoin kysymys: mitä voidaan koulun puolelta mahdollisesti tehdä, jotta estettäisiin tuollaisia individualismin liioitteluja syntymästä, katsantokannan, joka olemisjuureltaan, edustaen voimakasta ja rehellistä persoonallisuuden tarvetta, on täysin oikeutettu.

Ensimmäinen tehtävä, johon viisas ja samalla jalomielinen menettely vaatii opettajia, on vakavasti syventyä tähän individualismiin ja harkita eikö perinnäismuotoinen koulu ole laiminlyönyt ottaa huomioon sen oikeutettuja vaatimuksia ja eikö se yksipuolisesti pitämällä kiinni yleisistä ihanteista, s. o. sellaisista, joissa kokonaisuus – yhteiskunnan tai kansan yhteinen hyvä – painaa paljon enemmän kuin yksityinen elämänkohtalo, ole kerrassaan kyllästyttänyt mieliä näihin ihanteisiin nähden, niin että vastavaikutus on ollut välttämätönseuraus. Äsken päättäneen vuosisadan tunnusmerkkinä on yleensä ollut universalismi, voimakas yleismieli, joka on tehnyt suurtöitä, herättäen ja yhteenliittäen kansoja, levittäen kansansivistystä aavistamattomassa määrässä, luoden kultuuria ulkonaisesti suurenmoista. Mutta tämä kehitys varmaankaan ei ole samassa määrin tuonut yksityiselle lisättyä onnea ja elämäntuntoa. J. V. Snellman oli meidän maassa tämän sankarimaisen, historiallisesti ja sosiaalisesti innostuneen suunnan huomattavin edustaja, ja meidän suuri runoustaiteemme on täynnä siitä saatuja aiheita, etenkin tuota suurta perusaihetta: Herra maata varjeltakoon! Vähät muusta huolikaan.

Koulukirjallisuuden helmi, Vänrikki Stoolin tarinat, on niin ollen universalististen ihanteiden muistopatsas: uhrautuva miehuullisuus, uskollisuus kansaa kohtaan ja kuolo isänmaan edestä loistavat tarinoissa korkeimpana kunniana. Mitään kaikesta tästä ei saa hukata, nyt vähemmän kuin koskaan ennen, mutta tärkeitä on että muitakin säveliä, persoonallisesti lämmittävämpiä värejä näiden ohella johdetaan koululukuihin, tuotakoon nämä sitten joko koti- tai ulkomaisesta kirjallisuudesta. Viimeksi mainittu tarjoaa siinä suhteessa kenties enemmän ja olisi jo siitä syystä huomattava että yksipuolisuus on vältettävä. Ei sitä myöskään saa viljellä paljastaan kielellisen hyödyn vuoksi.

Tässä tahdon erityisesti panna painoa siihen että Saksan klassillisen kirjallisuuden kukoistus sattuu aikaan, jolloin persoonallisen elämänkysymykset ehdottomasti enemmän olivat etualalla, jolloin kaunosielujen haluama vuorovaikutus saattoi aiheuttaa laajan kirjeenvaihdon, joka meille myöhäsyntyisille antaa tilaisuuden luoda tutunomaisen silmäyksen moneen

182

ihmeteltävään sielunsyvytyteen; jolloin ihmisyksilön suhdetta luontoon, luvattuun satumaailmaan, ihanteisiin ja taiteeseen, hänen suhdettaan ystäväpiiriin, rakkauden ja uskonnon mysterioihin lämmöllä pohdittiin. Mikä voikaan persoonallisen tunteen värikkyydessä ja hehkussa vetää vertoja Göthen balladeille — Kennst du das Land, wo die Citronen blühn – Das Wasser rauscht', das Wasser schwoll — Wer reitet so spät durch Nacht und Wind? Ja mikä luonteenomaisten, puhtaasti inhimillisten aiheiden rikkaus meitä kohtaakaan Schillerin ihanassa lyriikassa, jossa kaikki keskitetään tekemään yksilöä suureksi, vapaaksi, onnelliseksi, runoissa sellaisissa kuin: Lied an die Freude, Macht des Gesanges, Götter Griechenlands, Ideal und Leben. Tämänkaltaisissa runoissa kosketetaan ja tyydytetään persoonallisuuden tarpeita, jotka meidän kouluopetuksen luomassa henkisessä ilmakehässä enimmäkseen vielä saavat jäädä syrjään niiden jalompien arvojen rinnalla, joita kollektivististen näkökohtien arvellaan tarjoavan: sen yhteisen hyvän edessä, jota on palveltava ja joka vaatii parimmat voimamme, on yksilö mitätön, ja se rahtunen tyydytystä ja sisällistä rikkautta, jonka hän mahdollisesti onnistuu hankkimaan itselleen, suodaan hänelle kenties, mutta sitä ei erityisesti kysytä. Sanoin jo ettei tämän voimakkaan kansalaismoraalin, jossa pannaan pääpaino uhrautuvaisuuteen ja velvollisuuteen ja joka sellaisena on tulos 19:nneen vuosisadan sosiaalisesta ja poliittisesta päävirtauksesta, saa antaa mistään hinnasta hävitä. Kuitenkin on tämän moraalin universalismi ja ankarapiirteisyys pedagogisesti katsoen verrattava vahvistavaan tunturiseutuun, jossa silmä ohuessa kirkkaassa ilmassa aina vain tähyilee ulospäin suuria etäisiä rajaviivoja, etsien katseille kiinnityskohtaa avaruudessa, tuskin huomaten kulkijan omia askeleita: ajanpitkään tuntuu siellä kylmältä ja melkein kammottavan tyhjältä, yhä voimakkaampi halu syntyy palata takaisin oman persoonallisuutensa keskustaankin sekä, kääntyen astumaan tuttuja ihmispolkuja, antaa elämänsä suoraan säteillä olentoja kohti, joilla on liha ja veri. Tällaisessa suhteessa on siis kasvatusopilla paljon opittavaa individualistisesta ohjelmasta. Kun koulu ajoissa yhdistää sen vanhoihin ja korkeahuippuisiin ihanteisiin, jotka asettavat ihmisen pyrkimyksen yleispätevälle pohjalle, on koulu kykenevä ehkäisemään pelättyjä liioitteluja. Semmoinen liioittelu on dekadensi, joka käytäntöön katsoen on yhtä kuin

velka ja täydellisesti hedelmätön oman voiman kuluttaminen, suurten päämääräin puutteessa.

183

Toivomme siis tässä kohden jotenkin paljon kaunokirjallisuuden kasvatustopillisesta valinnasta ja käyttämisestä. Mutta ylipäänsä pitäisi taiteen saada virrata runsaammin ja monipuolisemmin kouluun, jotta se aikanaan nuorissa harjoittaisi tuota verratonta kykyä lämpenemään ulkoapäin saaduista vaikutteista, viehättymään täydellisyydestä, missä tahansa ja minkä muotoisena se esiintyykin. Miten paljon hillitseekään esteettinen käsitys raakaa mielitekoa! Ja kun mieli kerran on kehittynyt tajuamaan kauneutta, tarjoo elämä melkein joka askeleella arvoja eikä henki kaipaa koskaan ravintoa jaloimmassa merkityksessä. Näin vältetään tuo elämän yksinäisyyden ja persoonallisen kolkoudun tunne, jota nuorukainen muuten kenties koettaa tukehuttaa alempien intohimojensa pyörteissä.

Yksi opetuksen ala mainittakoon vielä tässä yhteydessä. Individualistisen katsantokannan mukaan pitäisi varsinkin historiakurssimme tarkastettaman: valtiotoiminta ja sotatapahtumat, jotka historian opetusta varmaankin vielä liiaksi rasittavat, olisivat lykättävät vieläkin syrjemmälle historiallisten, harrastusta herättävien persoonallisuuksien tieltä, jotka antaisivat tyydytystä oppilaan yleisinhimilliselle seurustelutarpeelle käyttäkseni Herbartin kasvatustopista lainattua lausetapaa. Tähänkin nähden tahtoo näet sydän ehdottomasti lämmitä enemmän, kuin mikä on mahdollista syyjohtoisen ja poliittisen historian kautta, jota kouluissamme etupäässä tarjotaan oppilaalle. Voihan kuulua epäväitteeltä: me tahdomme puolustautua individualismin vaaroja vastaan perehtymällä sen ohjelmaan, siis jossakin määrin edistämällä sen tarkoituspäätä. Mutta minusta näyttää itse asiassa tärkeimmältä tällaisilla keinoilla estää nuorisoa joutumasta siihen, että se huomattuaan, miten vähän perinnäinen sivistys on vastannut sen persoonallisia tarpeita, jäljestäpäin perinpohjin kostaa saamansa sivistyksen yksipuolisuudet osoittamalla tylsää välinpitämättömyyttä sen ihanteille ja antautumalla individualistisiin yksipuoluisuuksiin.

Ylipäänsä pitäisi nuorison *tunteenomaista* sielunelämää voimakkaasti viljeltämän eikä alinomaan tukahutettaman teorioilla ja moraalisaarnoilla. Tässä kohden on kasvatuksella kyllä satavuotisia laiminlyöntejä. Kategorisen imperatiivin avulla on koulu luullut voivansa saavuttaa melkein koko tarkoituspäätänsä ja niin on ollut jo kauan, ennenkuin Kant antoi siveyslaille sen ankan muodon. Kategorisen imperatiivin piti tarpeen tullen loihkia esiin silmänräpäyksellistä tarkkaavaisuutta ja hiljaisuutta, sen piti siis voida yhtäkkiä poispyyhkiä joukon rakkaaksi käyneitä

184

mielikuvia, jotka lapsi kouluhuoneeseen tullessaan tuo mukanaan elämän ja leikkien valoisilta temmellystansereilta ja jotka houkuttelevat mielen pois koululäksyistä samassa määrin kuin näiltä puuttuu omaa viehätysvoimaa. Onpa itse tätä

viehätysvoimaa, jota olisi pitänyt saada syntymään itse opetusesineestä, kovin kauan luultu voitavan ulkoapäin korvata kategorisella imperatiivilla, jonka kasvatusopillinen voima muka riittää ei ainoastaan ehkäisemään kaikkea vallattomuutta, vaan myöskin positiivisesti edistämään intoa ja ahkeruutta. Turha, psykologisesti valistumaton luulo! Vuosisatojen kuluessa ovat koulun vaivat ja vastukset osoittaneet sen perättömäksi ja meidän päiviimme saakka on se pitänyt vireillä puheenpartta koulumestari-toimen epäkiitollisuudesta niin paljon kuin olot ovatkin muuttuneet paremmiksi. Ei, mikään ei voi korvata välttämätöntä lämmintä kiintymystä, jonka oppiaine tai työ saattaa herättää nuorella mielessä.

Tämän voimme lausua yleisemmässä muodossa.

Mikä tahansa ihmisen sielussa tahtoo saada pysyvän sijan ja osoittautua eläväksi, sen täytyy saada vastakaikua tunteista, sitä täytyy mielihalun kannattaa, mielihalun, joka saattaa kohota innostukseen asti, missä jotakin suurta on odotettavissa. Ei edes älyllinen elämäkään voi kohota suuruuteen, jos sydän ei ole mukana. Ilman tämän osuutta, ilman suuria tunteita, ei meillä varmaankaan olisi Newtonia, Kantia, Darwinia. Tehotonta on ennen kaikkea perustaa hyve abstraktiseen imperatiiviin, riistäen siltä niin sanoaksemme kaikki personallinen sulo ja kieltäen siltä lapsenluonteen oma alttius. Tässä on vahva, haluan juurtunut mieleninto sitäkin tarpeellisempi, kun hyve usein saa suorastaan koetella voimiaan – intohimojen kanssa. Kuinka voimaton onkaan useinkin koulumme kelmeine teorioineen näitä vastaan! Sen pitäisi muistaa Spinozan viisasta oppia, että intohimoja vastaan käy vain intohimoilla taistelemisen, yhtä viettiä vastaan toisella, s. o. niitä pitää korvata toisilla korkeimmilla ja vahvemmillä, eikä yrittää niitä varsinaisesti hävittämään. Viljelkäämme siis jossakin määrin intohimoja, koettaen varata lapsen innolle niin paljon kuin mahdollista se etu että se saa perustua vahvan luonnollisen taipumuksen pohjalle! Älkäämme siinä suhteessa koskaan arvatko lasten intoa pieneksi, vaan pitäkäämme silmällä heidän selvästi esiintyviä mielitekojaan, heidän urheiluintoansa, kokoamishaluansa, heidän taiteellisia taipumuksiansa ja heidän usein aikaisiin ilmenevää tieteellistä työsuuntaansa. Näköalat voivat näissä lapsellisissa toimituksissa aluksi näyttää kovin rajoite-

185

tuilta, päämäärät melkein naurettavan pieniltä. Ne kyllä laajenevat, kun vain yksilöllistä uraansa kulkevaa toimintaintoa pidetään voimassa ja ohjataan; yhä suurempia tehtäviä esiintyy, tarkoitusperät kasvavat ja — „es wächst der Mensch mit seinen grössern Zwecken“. Pääasia on ettei elävä työhalu saa hävitä, tämä tärkein sulkua intohimoja vastaan, — tavallaan sekin intohimo. Ja jollei meidän onnistukkaan välttää kaikkea yksipuolisuutta harrastaessamme individuaalisen luonteen kehitystä, niin on sellainenkin tulos meistä kuitenkin tervetullempi, kuin tuollainen monipuolisuuden laimea ihmisluonne, joka on menettänyt kykynsä viehättyä ja hurmautua ja joka hajautuen pelkästään vähäpätöisiin yrityksiin ei osaa koota voimia yhteen yhteiseen valtasuuntaan. Ennen kaikkea tahdomme päästä noista hyperkriittillisistä nuorukaisista, noista, joilla ei ole mitään harrastusperiä ja jotka lopuksi pelkästä ikävystymisestä heittäytyvät dekadensin syliin.

Säännöistä välittämättä dekadensin edustaja seuraa mielen tilapäisiä johteita, katsoo yhteiskuntaa toisistaan välinpitämättömien yksilöjen summaksi, kutsuu sellaista vapaudeksi! Sentähden tahdon koulun erityisen huolenpidon esineeksi suosittaa *toverikuntaharrastuksia*, jotka niin suuressa määrin ovat omiaan vastustamaan veltoa itsekkäisyyttä, vahvistamaan yhteistunnetta, elähyttämään hyvää kansalaismieltä. Toverielämällä on se erityinen etu että, samassa kun se asettaa terveellisiä siteitä ja laajentaa harrastusta universalistiseen suuntaan, se kuitenkin perustuu johonkin, joka vastaa lämmintä personallisuuden tarvetta, nimittäin *ystävyyteen*, mikä julkisessa, elämässä valitettavasti on kokonaan syrjäytetty ja mikä 19:nnellä vuosisadalla on ylipäänsä laiminlyöty. Olen saanut sen vaikutuksen että toveriharrastus kouluissa on johonkin määrään mennyt alaspäin. Se olisi kylläkin valitettava. Ainakin on yliopistossa enemmän kuin ennen noita erakkomaisia olentoja, jotka vikkelaasti tehtyään itselleen opintosuunnitelman keskinkertaisen erotutkinnon saavuttamiseksi hoitavat opintojaan veltosti, koneellisesti ja samalla vähän vaivaavat itseään toveruuden vaatimuksilla, kenties eivät koko ylioppilasaikanaan ota osaa yhteenkään osakunnan vuosijuhlaan, eikä tämä suinkaan tapahdu taloudellisista syistä. Sellaisissa lukukammioissa, joissa ei edes Minervan hengen pyhä tuulahdus tuota vaihtelua, vaan kaikki tuntuu harmaan harmaalta, tapahtuu hyvin helposti että arvot irroittuvat totutuilta sijoiltaan ja että dekadensin surullista ihannetta tervehditään elämän kultaisena puuna. Näin

186

käy, jollei toinen harrastuserä, mikä on yhtä vähän miellyttävä, kuivan järkevä pyrkimys päästä nousemaan virka-arvojen uralla, pidä puoltansa eikä kyllin voimakkaasti kehoita itsesäilytykseen. Kuinka kaikki tämä onkaan vastakohtana sille minkä ainakin me vanhemmat ylioppilaspolvet niin hyvin tunnemme: toverielämän runoudelle?

Lopuksi tahdon vielä, huolimatta nykyhetken käytännöllisistä vaikeuksista, huomauttaa pienenpuoleisen kurssin toivottavuutta filosofisessa *etiikassa* koulun korkeimmilla luokilla, johon kehoittavia esimerkkejä ulkomailla, esim. Ranskassa, on olemassa. Aineen pitäisi suuressa määrin voida olla sekä harrastusta herättävä että kehittävä, eikä sitä vakaumukseni mukaan täydellisesti voida korvata uskonnonopetuksella, jolla puolestaan on koulussa useita vaikeuksia voitettavana ja joka vain epätäydellisesti näyttää pääsevän siihen vaikutukseen mielenlaadun kehittämisessä, joka kuitenkin on kaikkien meidän toivomuksenamme. Tieteellisellä ponnella, mutta luullakseni etupäässä historiallisessa muodossa, olisivat eettilliset aatteet tarjottavat nuorisollemme. Plato ja Sokrates – mitkä erinomaiset oppi-isät! Tämä opetus vähentäisi, niin voinee toivoa, halua kritiikittömästi hyväksyä ensimmäistä dekadensioppia, mikä saataviin sattuu, se auttaisi poistamaan haavekuvalta lumousvoiman ja ehkä jossakin määrin vaikuttaisi siihen ettei vanhoja oppeja päiväkirjallisuudessa uudelleen ja alituisesti kerskattaisi uusiksi.

187